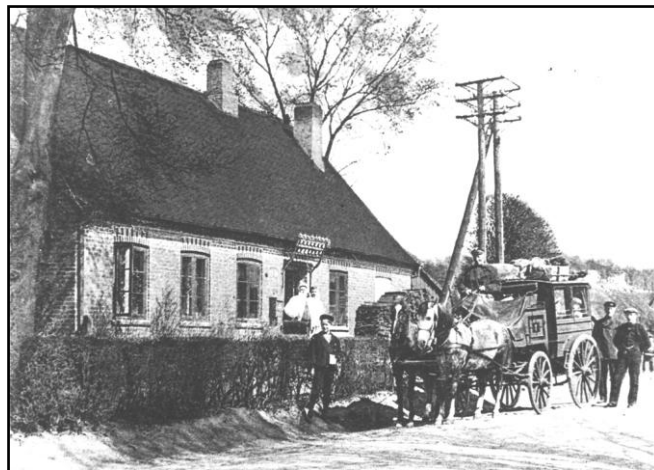


## Nr. 99 - Persillekræmmeren - 2014

### **Stensballe Telefoncentral** af Karl O. Skovsbøl, Stensballe

Telefoncentralen lå på Bygaden 81 og virkede gennem 77 år fra 1892 til 1969. Gennem 21 år fra 1948 til 1969 var min mor Viola Skovsbøl (1908-1969) bestyrer af centralen og var også ejer af huset. Jeg købte det i 1969 og har boet dér siden. Et hus med historie og sjæl.



*Telefoncentralen set fra syd ca. 1898.  
Det er postvognen Horsens-Odder, der holder foran huset.*

#### **Telefoncentralen 1948-1969**

Min mor var enke med 8 børn i alderen fra 1 til 14 år, 5 piger og 3 drenge, som hun forsørgede ved drift af centralen. Hun og os og ofte 1-2 tjenestepiger drev centralen, der havde døgnåbent 365 dage om året. Vi havde altid travlt. For at øge indtægterne var en stor del af huset udlejet. Derudover solgte vi og udbragte ugeblade. Huset var indleveringssted for pakker til rutebiler og ligeledes stoppested for rutebilerne. Et rigtigt centralt sted i Stensballe, og hvor meget nyt gik gennem ledningerne. Der var regulativer for næsten alt, bl.a. opkald ved ulykker og brand og opkald til folk, der ikke selv havde telefon.

Juleaften fejrede vi alle ni i stuen sammen med omstillingsanlægget.



*Huset Bygaden 81 i 1935. Det er nu forlænger med 3 fag. I huset er der telefoncentral i den vestlige og mælkeudsalg i den østlige del..*

### **Husets historie**

Det oprindelige hus er formodentlig opført i midten af 1800'tallet som et 6 fag grundmuret hus. I begyndelsen af 1900'tallet blev der tilbygget 3 fag mod vest, således at huset i dag fremstår som et 9 fags længdehus.

Omkring 1870 og en periode af 1900'tallet havde bagermester Kloster bageri i husets østlige del og i en kort tid også café.

I 1892 oprettedes Stensballe Talestation ved bagermester Kloster under Horsens Teleselskab. Den blev senere i 1902 til en telefoncentral under Forenede Sydjydske Telefonselskaber. I 1922 havde centralen 42 abonnenter og blev overtaget af Jydsk Telefon.

### **Forskellige bestyrere**

Første bestyrer var Ane Katrine Kloster, der efter sin død den 12. maj 1931 blev efterfulgt af sin datter Laurine Thora Marie Buchardt. Fra den 15. september 1935 var Dorthea Elisabeth Pedersen bestyrer, indtil den 1. april 1948, hvorefter Viola Skovsbøl overtog stillingen, indtil hun døde den 8. maj 1969. Centralen blev automatiseret den 22. maj 1969.

### **Bestyrerløn 1899**

En bestyrers løn iflg. kontrakt fra 1899 var 29 kr. i fast årlig løn, 15 kr. for hver abonnent, og 25 kr. hvis det var to abonnenter på samme linje. En samtale kostede 25 øre og 20 øre ekstra, hvis man skulle tilkalde én der ikke havde telefon.



*Enkefru Viola Skovsbøl, der sammen med 8 børn drev centralen..*

### **Lov 1911**

I 1911 blev der i Rigsdagen (Folketinget) vedtaget en ny lov. Hvis der var 10 eller flere beboere i en landsby, der ønskede telefon, skulle telefonselskaberne oprette en central. Det blev til et utal af centraler ud over hele landet.

### **Forskellige abonnenter 1920**

Telefonlisten for Stensballe fra 1920 viser 40 abonnenter. Her er vist et lille ”udpluk” af abonnenter i alfabetisk orden:

- Nr. 10 Forretningsfører O. Andersen, ”Stensballehus”
  - Nr. 18 Sognepræst H. C. Andersen, Vær Præstegaard
  - Nr. 15 Sognefoged A. Ballisager, ”Solvang”
  - Nr. 11 Brugsforeningen ved P. Kvist
  - Nr. 30 Eksam. Beslagsmed H. Jensen, ”Stensballehus”
  - Nr. 28 Gårdejer Kasper Kaspersen, Stensballe Bjerge
  - Nr. 19 Skovfoged Nedergaard, Stensballe Skov
  - Nr. 9 Restauratør F.F. Julius, Stensballe Pavillon
  - Nr. 12 Papirhandler Raackmann, ”Oddehus”, Stensballe Strand
  - Nr. 2 Restauratør W. Edelmann, Strandskov Pavillon
  - Nr. 4 Stamhus-forpagter M. Treschow, Stensballegaard
- Østergaards Frøavl havde Horsens nr. 1080

### **Telefoncentralen 1900**

Omkring århundredeskiftet var telefonen ikke hver mands eje. Man gik hen på centralen, når der skulle ringes. Centralen var anbragt i stuen, og den telefon, kunderne skulle benytte, hang på væggen i entreen. Når man havde forklaret, hvem man ønskede at tale med, ringede bestyreren op, og man ventede til der blev sagt ”klar”. Så greb man med rystende hånd telefonen (høreapparat), satte det for øret og råbte ind i en tragt (mikrofon), der var anbragt på apparatet – for man måtte jo råbe højt, når det skulle høres helt til Horsens. Når man var færdig, betalte man de 25 øre det kostede og gik hjem.

Her kunne man så fortælle, at man havde talt i en telefon – et mageløst vidunder - ”å a ku liså tyli hø’ hva der ble så”, og som der var én der sagde: ”at én ka snak igejennem en træ, det ka a gåt

forsto, men hvordan de får bore hwol igjennem den, det ka a it forsto”. Eller når der var slyngninger op i trådene og abonnenten klagede over, at der var flere, der talte samtidig med ham, fik han ofte det svar: ”Det ska do it bryd dæ om, det er gammel snak, der sejje i æ trå”.

Der var trods alt mere hygge ved de gamle centraler. Man forlangte blot at tale med bageren, slagteren, smeden eller hvem det nu var, og så fik man den pågældende, eller også fik man at vide, at Jens Pedersen ikke var hjemme. ”Han er lige gået til smeden, skal jeg stille dig om til ham?”. Det skete også, at der blev sagt: ”Du kommer lige til at vente lidt, mine kartofler koger over – ja, det må du undskyldte, hvem var det du skulle tale med?”



*Huset Bygaden 81 set fra øst, 2012.*

Redaktion: FGS, POS